

מבקש אני את סליחת החברים, ומודה לכולם על הערותיהם. סובר אני, שאביע את דעת כולכם, אם אודה לנשיא האקדמיה על הנהלת שתי הישיבות ברוח מתונה כל כך.
 הא' איתן: במשפט מס' 4 של הפסקה הזאת לא ברור, מה צורת סמיכות הריבוי של עֶשְׂרָה — עֶשְׂרֵת — עֶשְׂרוֹת או עֶשְׂרוֹת.
 הא' מדן: זה עניין לפרק אחר.

הישיבה השלושים וחמש

ביום ב' בניסן תש"ך בשעה 4.15—7.00 בערב בבית האקדמיה בירושלים.

הנוכחים: חבר הכבוד הא' שלושיץ.
 החברים האדונים אברמסון, אורבך, בנעט, בן־חיים, ברגרין, טור־סיני (יור'), ייבין, מירסקי, מלמד, קוטשר, רבין, ריבלין, שירמן.
 החברים־היועצים הגב' גולדברג, גרבל והאדונים בלאו, בן־נון, זיידל, לייבל, קרא, שבטיאל, שלי, שפאן.
 המזכירים המדעיים האדונים איתן, אסטרמן, דותן, מדן, מנצור.
 האדונים אירמאי, גרינברג, סדן, עגנון, שמיר — הצטדקו על היעדרם.

סדר־היום: א. אישור זיכרון־הדברים מישיבות ל"ג—ל"ד והודעות
 ב. נטיית השם, פרק א': הקמץ הגדול (המשך הדיון)

הא' איתן: לעניין שנדון בישיבה ל"ג (רְהִיטִים או רְהִיטִים) ביקש הא' כהן להבהיר, שהצעתו הייתה: רְהִיט בִּיחִיד, רְהִיטִים בְּרַבִּים.

א. אושרו זיכרונות הדברים של ישיבות
 ל"ג ול"ד.

ב. הא' טור־סיני: בישיבות הקודמות אושרו הכללים א', ב' בהצעת כללי הקמץ הגדול. הא' מדן: בכלל ד' נסתיים עיקר הדיון, והעקרונות נתקבלו, אלא שעדיין נשארה פתוחה רשימת המלים היוצאות מן הכלל במשקל קְטֹלָה. כלל ג' צריך דיון נוסף.
 הא' טור־סיני: תחילה נדון בכללים הבאים אחריהם, שכן בהם יש לקוות, שלא יהיו חילוקי דעות גדולים. אח"כ נשוב לכללים ג' וד'.
 הא' בן־חיים קורא כללים ה—ו':

- ה. הקמץ מתקיים לפני הסופית —ות, וכן בצורות הנגזרות ממנה (—ותי, — ותיות) כגון גְלוֹת, גְלוֹתֵי, גְלוֹתֵינוּ; גְלוֹתֵינוּ; תּוֹת, תּוֹתְכֶם; רְשׁוֹת, רְשׁוֹתֵינוּ; רְאֻשׁוֹת, רְאֻשׁוֹתֵינוּ; אֲמַצְעוֹת, אֲמַצְעוֹתֵינוּ; מְלֻאכּוֹתֵינוּ; מְלֻאכּוֹתֵיכֶם; מְלֻאכּוֹתֵינוּ.
  - ו. הקמץ מתקיים במשקל קְטֹלָה או קְטֹטִית, כגון: אֲבָבִית, תּוֹוִית, תְּקַכִּית, עֶשְׂשִׁית, פְּרִיָּת, צְלָבִית, תְּעֻלִּית ועוד; למשל: אֲבָבִיתֵינוּ.
- ה ע ר ה : לפי כלל זה נוטים השמות נוֹתֵי, נוֹתֵינוּ; דִּיתֵי, דִּיתֵינוּ; דְּמִיתֵי, דְּמִיתֵינוּ.

לכלל ה': בכל המלים מסוג זה, שנמצא בהן הקמץ, הוא מתקיים. וכיוון שבכל מקום שלא הכריחחנו המסורת הלשונית לבטל את הקמץ קיימנוהו, אנו מציעים לקיימו כאן.
 לכלל ו': כלל זה קשור באופן הגיוני לכלל י"א. הוצאנו את המלים האלה במיוחד, שאם לא יתקבל כלל י"א, אנו מציעים לפחות לקיים את כלל ו'. אם יתקיים כלל י"א, ממילא נכלל בו כלל זה.

כלל ה' אושר ללא התנגדות.

כלל ו' אושר ללא התנגדות.

הא' בן-חיים קורא כלל ז' :

במשקל קָטֵל, קָטֵל מתקיים הקמץ שבהברה פתוחה בשמות המציינים עיסוק קבוע או המתארים, כגון דִּין, דִּינִי, דִּינִיכם; אָפֵר, אָפְרִי, אָפְרִיכם; חֲלֵשׁ, חֲלֵשִׁי; חִיב, חִיבִים, חִיבִי; שִׁדָּה, שִׁדָּה; קָיָם, קָיָמִי. וכן קָשָׁב, סִלַּח, עֵזֶל, פְּחָשׁ. בהברה סגורה אינו מתקיים: דִּין-אלמנות, דִּינְכֶם. בשמות אחרים במשקל זה אין הקמץ מתקיים, כגון אֵל, אֵיל, אֵילִי; אָנָּה, אָנְנֹת, אָנְנֹתִי; כָּפַר, כָּפְרוֹת, כָּפְרוֹתִי; עָקַר, עָקְרֹת, עָקְרֹתִי. הקמץ מתקיים במשקל קָטֹל, כגון: דִּינֹת, דִּינֹתִי; גָּנְנֹת, גָּנְנֹתְכֶם; חָרְטֹת, חָרְטֹתְכֶם; גָּבְאוֹת, גָּבְאוֹתֵנוּ.

ההגדרה כפי שבאה בסעיף אינה חלקה, אבל התקשינו למצוא מכנה משותף בשביל מלים כגון דִּין מצד אחד, חִיב מצד אחר. ודאי יהיה צורך למצוא הגדרה טובה יותר מאשר כאן. עלי להוסיף, מה שלא נאמר כאן, כי הכוונה אינה רק למלים המציינות בני אדם, אלא גם כלים וכדומה. כן צריך לציין, שבמשקל קָטֵל מתכוונים גם לשרשים מרובעים, ולפיכך מלה כמו פָּרַס תקיים את הקמץ לפי הצעתנו, ואילו מלה כמו קָרַס — לא. ההצעה להבחין כאן בין שמות המציינים עיסוק קבוע וכו' ובין שמות שאינם מציינים זאת נתגבשה לאחר עיון בנוהג הלשוני ומפני שאין ביכולתנו להציע כלל על יסודות שמתחום תורת ההגה. הבחנה זאת תהיה חריפה ובולטת יותר, כשנגיע לכלל י"ב. ולמעשה בהבחנה זו נוכל לפרנס ברוב המקרים את קיומו של הקמץ וביטולו, במקום שהכללים הידועים בתורת ההגה מכזיבים לגבי המציאות הלשונית בימינו.

הא' בן-נון: מתוך דבריו של הא' בן-חיים נובע, שעלינו להרחיב את ההגדרה שניתנה כאן, למלים כגון וָסַת, שאינן מציינות עיסוק קבוע. נצטרך אפוא למצוא הגדרה כוללת יותר.

הא' מלמד: נכלל בזה גם עיסוק של מכוונה.

הא' טור-סיני: גם נִיד, למשל, שייך למלים אלה.

הא' בן-נון: יש רבים הנוהגים לומר עָקְרִי, ולא עָקְרִי. בהסתמכם על איזו החלטה או נוהג. פה הצעת הוועדה עוקרת נוהג מסוים.

הא' ריבלין: עָקְרִי זו ריאקציה כנגד אלה שאמרו "שלושה-עשר עָקְרִים".

הא' ברגרין: אני יודע את הנוהג עָקְרִים, עָקְרִי.

הא' בן-חיים: נתננו את דעתנו לעובדה, שכבר הזכיר מר ברגרין, שנוהג לשוננו דורות הרבה, וגם במידה מסוימת בימינו, הוא לבטל את הקמץ. אולי מותר לי לומר דרך אגב מלים אחדות על הקמץ של עָקַר, מלה זו, כידוע, נמצאת בארמית בספר דניאל, והיא מקבילה לצורה העברית עָקַר. חילוף דומה של משקלים בין עברית לארמית אנו מוצאים גם חֲלַק — חֲלַק, חֲלַם — חֲלַם (הדגש במלת עָקַר עלינו להעריכו בדומה לדגש לָשׁוֹן). ואגב, המסורת השומרנית אינה גורסת דגשות אף במלה הארמית. שיקול זה אמנם לא השפיע כלל על הצעת הוועדה.

הא' טור-סיני: הצעת ניסוח של הכללים תישלח לכל החברים.

הא' שירמן: מציע להוסיף בהגדרה מלים המציינות תכונות ומצבים.

הא' בן-נון: צריך להוסיף מרובעים כגון פָּרַס. ומה דינו של עָרַעַר?

הא' בן-חיים: זה כמו קָרַס.

הא' בן-נון: אולי אפשר יהיה לראות עָרַעַר כמתאר?

הא' מלמד: ערער יהיה כמו גלגל.

הא' איתן: בשורה הראשונה של כלל ז' נזכר המשקל קָטַל, אבל למעשה יש להלן רק שם אחד ממשקל זה, והוא אָכַר, ובכל שאר השמות ממשקל זה הקמץ מתבטל. אני מציע אפוא לכתוב בשורה הראשונה: "במשקל קָטַל ובשם אָכַר...".

הא' בן-נון: על יסוד מצב לשוננו בהווה הצעתו של הא' איתן נראית. אבל אולי מוטב להניח את הניסוח כמו שהוא, שמא יהיה צורך לחדש מלים נוספות על משקל קָטַל.

כלל ז' אושר ללא התנגדות.

הא' בן-חיים קורא כלל ח':

במשקל קָטַל מתקיים הקמץ בשמות-הפעולה, כגון בְּקָשָׁה, בְּקָשָׁתִי, בְּקָשְׁתִּי, בְּקָשְׁתִּיהֶם, נְחָמָה, נְחָמָתִי, נְחָמֹתֵיכֶם; נֶאֱצָה, נֶאֱצוּתֶיךָ; פְּתָכָה (כותב סופרנו ב) כְּתָבְתוּ (ממוסקבה). בשמות-עצם על משקל קָטַל, בין שהם שמות נקבה של משקל קָטַל, בין בשמות אחרים כגון יִבְשָׁה, אין הקמץ מתקיים, והם נוטים כמו משקל קָטַל: יִבְשָׁה, יִבְשָׁתִי, יִבְשָׁתִּי, יִבְשָׁתֵנוּ, יִבְשָׁתֵנוּ; וכן אֵילָה, אֵילָתִי, אֵילֹת־הַשָּׂדֶה.

ה ע ר ה: א. השם חֲטָאָה נוטה כמו חֲטָאת בביטול הקמץ: חֲטָאת־וְכו'.

ב. לכתחילה מוטב לגזור צורות נקבה של קָטַל על משקל קָטַלִית, כדי

למנוע ערבוב עם צורות קָטַלֶת שמשמעותן שונה (כגון טִיסָתִי, רַפְּבָת־

קבוצת מטוסים, שורת קרונות), וע"פ זה יש לגזור פְּתָבִית מן פְּתָב.

אם נתקבלה כאן הבחנה סימנטית לגבי קיום הקמץ, הרי כוחה יפה לגבי רוב הכללים שיבואו. ההבחנה המוצעת כאן היא בין שמות-פעולה ובין שמות שאינם שמות-פעולה, והכללים ח'—ט' למעשה הם עניין אחד, כשם שכללנו בכלל ז' גם שרשים מרובעים.

הא' מדין קורא מתוך מכתבו של הא' כהן:

"אין נֶאֱצָה בקמץ אלא נֶאֱצָה בשווא, כן אין לקרוא את המגרש הציבורי רַחְבָּה (המתנגש עם התואר) אלא רַחְבָּה. תמיד קראתי כך, ומתפלא אני על המילונים הגורסים אחרת".

הא' בן-חיים: אין תפקיד ועדתנו לקבוע, מהן המלים, אלא מהי הנטייה של אותן המלים, שהאקדמיה מכירה בהן.

הא' טור-סיני: נמחוק את המלה המפוקפקת. היא נזכרת כאן רק כדוגמה.

הא' לייבל: להערה ב' בהצעה, בעניין קָטַלִית, איני חושב, שאנחנו צריכים לקבוע דבר. די להזכיר מערבוביה, שלמניעתה אפשר להשתמש במשקל קָטַלִית.

הא' טור-סיני: אפשר לקבל הצעה זו של הא' לייבל.

הא' ריבלין: אני חושש, שמשקל קָטַלִית יתפרש כמשקל של הקטנה.

הא' לייבל: מן חִלֶּל אֶפְשֶׁר לומר חִלֶּלֶת, ואֶפְשֶׁר לומר חִלֶּלִית. אבל חִלֶּלִית פירושו אשת חִלֶּל.

הא' מלמד: האקדמיה רשאית להציע—וטוב שתציע—הצעות, איזה משקל ראוי להשתמש בו, ואני חושב, שהצעת הוועדה טובה היא.

הא' שירמן: ההצעה היא טובה, אבל הרי הוועדה לא עסקה בכללי המשקלים. אני מציע להביא דבר זה במקום אחר.

הא' טור-סיני מבקש שלא נורה כאן הלכה, כיצד לאמור בלשון נקבה ממשקל זה. מן צדיק אמרו צדקנית, ואמנם מוטב להשתמש בנקבה מן קָטַל בצורת קָטַלִית.

הא' ריבלין: אני מסופק, אם יש משקל קְּשִׁילִית. שאין בו נר"ן בסוף, כמו רַבְּנִית.
הא' אורבך מציע להצביע, אם לכלול את הדבר או לא.
הא' טור-סיני: עלינו להחליט כאן רק על הניקוד, והואיל וקְּשִׁלָּה הוא משקל בפני עצמו,
אנחנו קובעים, שמוטב להשתמש במשקל קְּשִׁילִית לגזירת צורות הנקבה של קְּשִׁל.

כ ל ל ח' או ש ר ל ל א התנגדות.

הא' בן-חיים קורא כלל ט':

גם בצורה המקבילה ל-ח) מגזרת המרובעים הקמץ מתקיים בשמות-פעולה, כגון:
קְּלָקְלָה, קְּלָקְלִית; קְּלָקְלִיתֵיהֶם; פְּרָנְסָה, פְּרָנְסוֹת; פְּרָנְסוֹתֵיו וכו'.
בשמות-עצם אין הקמץ מתקיים כגון: צִפְצָפָה, צִפְצָפֵת; צִפְצָפֵתִי; מְלַמְּלָה, מְלַמְּלֵת;
מְלַמְּלֵתִי; כְּרַכְרָה, כְּרַכְרֵת; כְּרַכְרֵתָה וכו'.

עם הסעיף הקודם נגזר דינו של סעיף זה.

כ ל ל ט' או ש ר ל ל א התנגדות.

הא' בן-חיים קורא כלל י':

הקמץ מתקיים במשקל קְּטוּל, הבא בהוראת שם-פועל (אדם או כלי וכדו'), כגון: לְקוֹחַ,
לְקוֹחוֹת; כְּרוּז, כְּרוּזוֹ; כְּרוּזוֹ; כְּרוּזוֹ; כְּרוּזוֹ; כְּרוּזוֹ; כְּרוּזוֹ; כְּרוּזוֹ; כְּרוּזוֹ; כְּרוּזוֹ; כְּרוּזוֹ;
פְּעוּטוֹת; פְּעוּטוֹ; פְּעוּטוֹת; מְמוֹן, מְמוֹנָה, מְמוֹנוֹת.

הוא הדין במשקלים קְּטוּלָא, קְּטוּלָאִי, שהם תולדות קְּטוּל, כגון: אֲמוֹרָא, אֲמוֹרָאִים,
סְבוֹרָא, סְבוֹרָאִים; אֲמוֹדָאִי, אֲמוֹדָאִים.

ה ע ר ה: הוועדה ממליצה, שלא לחדש מונחים חדשים במשקל זה לציון האדם הפועל
(מחמת סופית הרבים -וֹת, העלולה להטעות בין זכר לנקבה), אלא רק לשמות כליים,
על דרך גְּשׁוּשׁ, סְמוֹךְ, פְּגוּשׁ.

יש שלוש חטיבות מלים: (1) אָדָם — אֲדָמִים; (2) גָּדוֹל — גְּדוּלָּים; (3) המלים המובאות
בכלל י'.

אשר לחטיבה הראשונה, ניתן לתת סימן לביטול הקמץ, היינו, במקום שהחולם הופך
לשורק (קיבוץ). אין הקמץ מתקיים. נשארות שתי החטיבות, שבאחת מתקיים הקמץ כמו
בכלל י', ובאחת אינו מתקיים, בלי להיכנס, כמובן, לבירור ההיסטורי על המוצא השונה של
המלים בעברית. בדיקת הממצא הלשוני העלתה, שבדרך כלל נוכל להשתמש בהבחנה
שהזכרתי לגבי כלל ז', ורק יהיה צורך להוסיף בתור יוצא מן הכלל מלים מעטות, כפי
שמדובר בגוף הסעיף.

אמת שיש מסורת אשכנזית ותיקה, שאינה מקיימת את הקמץ גם במלים המוצעות כאן,
ואפשר שמעיקרה היה רצוי לנו דווקא ללכת על פיה, אבל כיוון שהוחדר בעמל מסוים בהכרת
הציבור, כי בסוג המלים שבכלל י' הקמץ מתקיים, לא ראינו לחזור אל נושגות. כגון שלא
לומר סְמוֹכוֹת, אלא סְמוֹכוֹת, ולא לְקוֹחַ — לְקוֹחוֹת, אלא לְקוֹחוֹת.

הא' מדין קורא מתוך מכתבו של הא' כהן:

"אין מְמוֹן שייך למלים על משקל קְּטוּל, כי היא מלה זרה, לא שמית, ולפיכך (אם
אינה משובשת) שומרת על ניקוד ההברה הראשונה, כמו שְׁקָמָה — שְׁקָמִים, פְּשָׁתָה —
פְּשָׁתִים, פְּחוּתָה — פְּחוּתִים. ולדעתי יש לקיים את הקמץ גם במלה בְּסִיס וְלֵאמֹר בְּסִיסִים,
לא בְּסִיסִים".

קורא מתוך מכתבו של הא' בורלא :

"נשמור על כלל להקל על העם ולא להרבות חכמת דקדוק, ונאמר פְּרֹזְנוּ, פְּרֹזְכֶם וכו'".

כלומר, מר בורלא מציע פְּרֹז בביטול הקמץ כמו "שְׁלוֹם", כדי לפשט את הנטייה.

הא' בן-חיים : לא נאמר, כי מִמּוֹן הוא אותו המשקל, אלא אנו מוסיפים את המלים האלה, מפני שנטייתן דומה.

הא' לייבל : מִמּוֹן הוא על משקל מִקְטוֹל ויש גם מִסְּרֵת בקמץ ממשקל מִקְטוֹל בהבלעת האל"ף של שורש אטר ואמן.

הא' טור-סיני : אין לנו כל יסוד לחשוב, שממון ממשקל מִקְטוֹל. מה שנוגע למסורת ומסר, עסק בכך הא' בן-חיים. עלינו לקבוע את מקומה של המלה מסורת בדקדוק, בלי שנגזור, מאיזה שורש היא באה.

הא' לייבל : אפשר להכניס מִסְּרֵת אחרי מִמּוֹן.

הא' בן-חיים : יש גם פְּסָרֵת בפתח ויש מסורות בשווא. כיוון שהמלה עצמה צריכה דיון, אין להביאה כדוגמה.

הא' רבין : בכלל ו' ההערה הייתה מוצדקת, שכן היא באה לחזק את כלל הניקוד. בכלל ה' באה ההמלצה, כדי שלא יבואו מחדשים ויעקרו את הכלל. כאן בכלל י' אין להערה כל שייכות לניקוד. ההערה כשלעצמה יפה, ואולי תיתן הוועדה דעתה לערוך מעין תדריך לוועדות המונחים.

הא' בנעט : למעשה, מה שנקרא בכלל י' שם פֹּעֵל, יש לנו גם בכלל ז'. הניסוח טעון בדיקה.

הא' בן-חיים : אשר להמלצה, עלתה לפני הוועדה השאלה, אם נכון להשתמש בריבוי במשקל זה בזכר ב-ים, היינו מעין לְקוֹחִים, להבחין בין הזכרים ובין הנקבות. אע"פ שיש כמות זה בארמית, שמשקל זה בא ממנה בעברית, לא ראתה הוועדה להתיר זאת בעברית. מתוך שנתנה את דעתה על האינוחות שבשימוש — וְת לשתי המלים, ומפני שיש משקל עברי אחר להבעת משמעות זאת — קָפַל (כלל ז') — המליצה מה שהמליצה.

הא' שירמן מציע להוסיף : הקמץ מתקיים בנפרד ובנסמך.

בעד אישור כלל י' הצביעו 16 ; נגדו — 2.

כ ל ל י' א ו ר .

הא' ייבין : ההערה לכלל י' וכן כל ההערות האחרות למעשה אינן שייכות לניקוד. אני מציע, שתאסוף הוועדה המלצות אלה לחוד.

הא' טור-סיני : מי בעד זה, שלא נכלול הצעות אלה כאן, אלא נאסוף אותן במיוחד ?

בעד ההצעה הצביעו 12 ; נגדה — 1.

ה ה צ ע ה נ ת ק ב ל ה .

הגב' גרבל : הא' בן-חיים הזכיר, אגב דיון בכלל ז', מרובעים במשקל קְטָלָל, קְטָלָל. מן הראוי ליחד סעיף לדבר זה. למשל, מה בענין מלים כגון סְפָסַל וְסָרְפַד ?

הא' בן-חיים : מובן שהמלים, שהזכירה הגב' גרבל, כלולות בכללים שלנו, ולפי ההבחנה שהנהגנו נוסף אותן בדוגמאות.

הא' טור-סיני הזכיר, שהכלל חל גם על המלים במשקל קְטָלָל, קְטָלָל.

הא' בן-חיים קורא כלל י"א :

הקמץ מתקיים בהברה שלפני כינוי היחס — (והוא הדין הסופיות הכוללות כינוי-יחס זה : הָהּ, הִתּ, הִיתּ), כגון : צְבָאִי, צְבָאִים, צְבָאִיּוֹת, צְבָאִיּוֹתָם ; אֲמַצְעִי, אֲמַצְעִים.

הא' ריבלין: ערבי יכול להיות אדם שבא מן הערבה, וכן שפ־תואר מן ערבה שחובטים, לכן אני חושב שיש להבחין.

הא' שירמן: אני מציע לא למחוק במקרא יש...

הא' טורסיני: אם יש מתנגדים לצורה ערבים, אין צורך להזכיר דוגמה זאת בכלל. הא' מדן: מטרתו של כלל זה איננה לקבוע את הצורה של ערבי. כוונתו לומר, מה דינו של קמץ הבא במלים על משקל זה. הכלל לא יפסיד דבר, אם לא תובא הדוגמה הזאת. הא' בן-חיים: דובר פה הרבה על שם העם: ערבי, אבל כוונת הוועדה היא גם לשם תואר ערבי, כמו לשון ערבית, תופעות ערביות. ואם הוחלט לקיים את הקמץ בשם תואר כנפי, איני רואה טעם להצעת ביטולו בשם תואר ערבי — תהיה ההחלטה אשר תהיה בעניין ערבי ככינוי לעם.

הא' טורסיני: האומר ערבי — כיצד יאמר בריבוי? אין בררה אלא לומר: ערבי, ריבוי ערבים, ולהעיר, שבמקרא יש ערביים, ערביאים.

הא' רבין: זו שאלה לקסיקוגרפית, ולא דקדוקית. אני תומך בהצעת הא' מדן להוציא את המלה הזאת.

הא' בן-נון: אסור לנו להתחמק מהחלטה, שתכוון את העם, ומוטב להפיש עוד ניסוח שיברר את הדבר.

הא' טורסיני: מי בעד הצעתו של הא' מדן למחוק "ערבי" בגוף הכלל ובהערה?

בעד ההצעה הצביעו 14; נגדה — 6.

ה הצ ע ה נ ת ק ב ל ה .

הא' טורסיני: הדבר ברור. מי שיאמר ערבי, יאמר ערבים. אין אנו מחייבים אחת מן הצורות הקיימות. לפי זה הערה ב' מיותרת.

הא' בלאו: אם מזכירים "מואבי" בהערה א', צריך להזכיר גם ערביים כיוצא מן הכלל, או צריך למחוק גם הערה א'.

הא' מדן: אפשר לומר ערביים, אלא שאין זה לפי הכלל הזה.

הא' רבין: מציע אני להזכיר כאן כיוצא מן הכלל גם: ישראל, ישמעאלי.

הא' טורסיני: להערה ג' בעניין לבנוני, מבקש אני להצביע מיד, כי זו צורה, שאיננה במקרא.

בעד לבנוני הצביעו 20; בעד לבנוני — 3.

נ ת ק ב ל ל ב נ ו נ י .

הא' טורסיני: השאלה היא, אם נתיר קיום הקמץ גם במלים, שאינן כך בתנ"ך, כגון ישראל.

הא' בן-חיים: אני חושב, שהוועדה תסכים להוציא מן הכלל עוד שתי מלים: ישראל, ישמעאלי.

הא' טורסיני: מי בעד קיום הצעת הוועדה בהערה ג' חוץ מן ישראל, ישמעאלי?

בעד ההצעה הצביעו 21; נגדה — 1. נ ת ק ב ל ה ע ר ה ג'

ו ה ו ח ל ט מ כ ל ל ה : י ש ר א ל י , י ש מ ע א ל י .

הא' שירמן: מציע להעביר את המלה אספלנית לכלל ו'.

הא' בן-חיים: זה ייתכן.

הא' טורסיני מביא להצבעה את כלל י"א, לפי שעה בלי ערבי.

כ ל ל י"א נ ת ק ב ל (ב ל י ע ר ב י) ל ל א ה ת נ ג ד ו ת .

הא' בן-חיים: עם ההחלטה על כלל י"א נפתרה גם בעית כלל י"ד.

אין התנגדות לכלל י"ד.

הא' בן-חיים קורא כלל י"ב:

קמץ מתקיים בסופית ךֿן רק בשמות המציינים עיסוק קבוע או תכונה קבועה; וכן בסופית ךֿן, וכן בצורות הנגזרות מהן ךֿנות, ךֿנות, כגון: קבֿלֿן, קבֿלֿי; לֿמֿדֿן, לֿמֿדֿי; לֿמֿדֿנות, לֿמֿדֿנותו; גֿאֿתֿנֿוֹת, גֿאֿתֿנֿוֹתֶכֶם. בשאר השמות אין הקמץ מתקיים בנטייה: שֿלֿחֿן, שֿלֿחֿנות; קֿרֿבֿן, קֿרֿבֿנותיהם; בֿנֿיֿן, בֿנֿיֿני; עֿנֿיֿן, עֿנֿיֿניכם; אֿמֿדֿן, אֿמֿדֿני; פֿלֿחֿן, פֿלֿחֿני. יוצאות מן הכלל מלים לועזיות, כגון: רֿוֹמֿן, גֿרֿפֿוֹן, ועוד, שבהן הקמץ מתקיים תמיד. הקמץ מתקיים לעולם בסופי ךֿן. הערה: במשקל קֿטֿלֿתֿן תנוקד פ' השורש לפי השם שממנו נגזר, כגון גֿאֿתֿן, רֿעֿבֿתֿן, שֿפֿלֿתֿן.

בכלל זה החליטה הוועדה למחוק את ההערה, ואשר לכלל עצמו: מה שנאמר בכלל ז' כוחו יפה, כאמור, אולי במידה יתרה, בכלל י"ב ובכלל י"ג. במלים המועטות שבמקרא בעלות הסופית ךֿן ע"פ רוב הקמץ אינו מתקיים: שֿלֿחֿנות, קֿרֿבֿנות וכו'. מצד אחר רוב המלים בעלות סופית זאת מקורן בספרות חז"ל והספרות שלאחריה, ולגביהן יש מסורת לקיים את הקמץ. ראינו שהנהגים השונים אפשר להסביר ע"י הבחנה שהבחננו בכלל ז', ומכאן הצעתנו, כפי שהיא לפניכם. וכן בכלל י"ג אנו מקיימים את הקמץ בסנדלֿר, למשל, או עֿוֹגֿבֿר, אבל איננו מקיימים את הקמץ לא בסוֹדֿר, לא בֿפֿרֿוֹר וכיו"ב.

הגב' גרבֿל מציעה שיוסיפו כאן אותה ההוספה שבכלל ז': בסמיכות היחיד — פתח. הא' בן-נֿון: ההערה על הפתח ביחיד נסמך אינה שייכת לכלל ז' דווקא. היא צריכה להיות החלטה עקרונית לגבי כל הקמצים. אשר לפרטים, שהביא הא' בן-חיים, הכול נראה לי, ואני מטיל ספק רק בשם סימן, אם מותר לקצר אותו ולומר סימני. נראה, שנצטרך לקבל את הכלל, שבמלים לועזיות הקמץ מתקיים.

הא' קרוא: בעניין סימן צדק הא' בן-נֿון, וצריך לקיים את הקמץ ולהביא את זה כיוצא מן הכלל.

הא' שפֿאן: גם טֿפֿסֿר, טֿפֿסֿרי הוא יוצא מן הכלל. הא' לייבל: אני מקבל את הכלל המוצע עד המקום, שבו נזכרים היוצאים מן הכלל. לדעתי, כולם מלים לועזיות. הראיה, שיש להן מקבילות עבריות. כל המלים הזרות שהברתן האחרונה היא בקמץ — הקמץ נשאר וקיים.

הישיבה השלושים ושש

ביום ג' בניסן תש"ך בשעה 9.00 בבוקר — 1.00 בצהריים בבית האקדמיה בירושלים.

הנוכחים: חבר הכבוד הא' סלושץ.

החברים האדונים אברמסון, אורבך, בנעט, בן-חיים, ברגרין, טוריסיני

(י"ד), ייבין, מלמד, קוטשר, רבין, ריבלין, שירמן.

החברים-היועצים הגב' גרבֿל והאדונים בלאו, בן-נֿון, לייבל, פרץ, קרוא,

שבטיאל, שלי, שפֿאן.

המוזכרים המדעיים האדונים איתן, אסטרך, דותן, מדן, מנצור.

האדונים אירמאי, גרינברג, סדן, עגנון, שמיר — הצטדקו על היעדרם.